

ทัศนคติของประชาชนต่อการบริหารจัดการในเรื่องผลกระทบของสิ่งแวดล้อม
จากการสร้างเขื่อนแควน้อยบำรุงแดน ขององค์การบริหารส่วนตำบลหินลาด
อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก

Public's Attitudes towards Environment Impact Management from Khwaenoi
Bumrungdan Dam of Hinlart Sub-District, Local Administration
Watbot District Phitsanulok Province.

วิยะดา บัวประเสริฐ¹ ดร.โชติ บดีรัฐ²

¹นักศึกษาลัทธิรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารจัดการภาครัฐ
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

²อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาทัศนคติของประชาชนต่อการบริหารจัดการในเรื่องผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการสร้างเขื่อนแควน้อยบำรุงแดน 2) เปรียบเทียบทัศนคติของประชาชนต่อการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมจากการสร้างเขื่อนแควน้อยบำรุงแดนจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 3) ศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหาผลกระทบของสิ่งแวดล้อมที่มาจากสร้างเขื่อนแควน้อยบำรุงแดน ตำบลหินลาด อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้กลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการกำหนดขนาดด้วยตารางสำเร็จรูปของ "Taro Yamane" ที่จำนวน 367 คน เครื่องมือที่ใช้สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่การแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบ t-test และ One way ANOVA ผลการวิจัยพบว่า

1. ทัศนคติของประชาชนต่อการบริหารจัดการในเรื่องผลกระทบของสิ่งแวดล้อม จากการสร้างเขื่อนแควน้อยบำรุงแดนขององค์การบริหารส่วนตำบลหินลาด อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การบริหารจัดการผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมด้านน้ำ รองลงมาตามลำดับ คือ การบริหารจัดการผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมด้านสาธารณสุข การบริหารจัดการผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมด้านการเกษตร การบริหารจัดการผลกระทบด้านความเป็นอยู่ของประชาชน ผลกระทบด้านสาธารณสุข ผลกระทบด้านน้ำ ผลกระทบด้านความเป็นอยู่ของประชาชน และผลกระทบด้านการเกษตร

2. เปรียบเทียบทัศนคติของประชาชนต่อการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมจากการสร้างเขื่อนแควน้อยบำรุงแดน ตำบลหินลาด จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า พื้นที่อยู่อาศัย ระยะห่างจากเขื่อนแควน้อยบำรุงแดนมีผลต่อทัศนคติของประชาชนต่อการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมจากการสร้างเขื่อนแควน้อยบำรุงแดน ส่วนเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ไม่มีผลต่อทัศนคติของประชาชนต่อการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมจากการสร้างเขื่อนแควน้อยบำรุงแดน ตำบลหินลาด

3. แนวทางแก้ไขปัญหาผลกระทบของสิ่งแวดล้อมที่มาจากสร้างเขื่อนแควน้อยบำรุงแดน ตำบลหินลาด พบว่า ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นว่าสิ่งสำคัญที่สุดที่องค์การบริหารส่วนตำบลหินลาด จะต้องตระหนักและใส่ใจอย่างเร่งด่วน นั่นก็คือ การบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมที่จะต้องคำนึงถึงสำคัญในด้านต่างๆ ทั้งด้านการมุ่งใช้ทรัพยากรให้ยั่งยืน และรู้จักการหมุนเวียนทรัพยากรนำกลับมาใช้ใหม่ ควบคุมของเสียและมลพิษ ที่เกิดขึ้น รวมถึงการรักษา สงวน ปรับปรุง ซ่อมแซม และมีการพัฒนาการใช้ทรัพยากรอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มุ่งไปสู่การส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนทุกคนมีน้ำที่สะอาดไว้ใช้สอย ไร่ นา ปราศจากสารเคมี

มีระบบสาธารณสุขที่มีคุณภาพ และตลอดจนความเป็นอยู่ของประชาชนทุกคน ที่จะต้องอยู่ดี กินดี และมีความสุขอย่างแท้จริง

คำสำคัญ

ทัศนคติ, ประชาชน, การบริหารจัดการ, ผลกระทบสิ่งแวดล้อม, เชื้อนแควน้อยบำรุงแดน

Abstract

The purposes of this research were 1) to study problem condition impacting the environment from Khwaenoi Bumrungdan Dam, 2) to compare the people's attitude towards the environment impact management, and 3) to study the guideline solving the problem impacting the environment from Khwaenoi Bumrungdan Dam of Hinlart Sub-District, Local Administration. It was a quantitative research. The samples were 367 people by Taro Yamane's formula. The data were collected by using questionnaire and analyzed by using descriptive and inferential statistics : frequency, percentage, mean and standard deviation.

The findings were as follows:

1. People's attitude towards environment impact management from Khwaenoi Bumrungdan Dam of Hinlart Sub-District, Local Administration, Watbot District, Phitsanulok Province overall was in a moderate level and when considering each aspect, it was found that the highest mean was environment impact management in water, secondly, they were the public health impact management, agricultural impact management, people's living impact management, public health impact, water impact, people's living impact and agricultural impact.

2. The comparison of people's attitude towards the environment impact management classifying by personal factors found that residential areas, the distance of Khwaenoi Bumrungdan Dam, resulted in the people's attitude towards the environment management; however, gender, age, educational level and occupation did not result in the people's attitude towards the environment management from the dam building.

3. The guidelines solving the problem impacting the environment from Khwaenoi Bumrungdan Dam found that the most urgent awareness of Hinlart Sub-district, Local Administration was the environment management focusing on the sustainable resource consumption and the know how to recycle the resource, pollution control including conservation, adjustment, amendment and continuous resource development. This is to promote the quality of people's living on clean water, chemical free in the farms, quality public health as well as the well being of the people for the real happiness.

Keywords

Attitudes, People, Management, Environmental Impact, Khwaenoi Bumrungdan

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

มนุษย์มีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมอย่างแนบแน่น ในอดีตปัญหาเรื่องความสมดุลของธรรมชาติตามระบบนิเวศยังไม่เกิดขึ้นมากนัก ทั้งนี้เนื่องจากผู้คนในยุคต้นๆ นั้น มีชีวิตอยู่ใต้อิทธิพลของธรรมชาติ ความเปลี่ยนแปลงทางด้านธรรมชาติและสภาวะแวดล้อมเป็นไปอย่างค่อยเป็นค่อยไป จึงอยู่ในวิสัยที่ธรรมชาติสามารถปรับดุลของตัวเองได้ กาลเวลาผ่านไปจนกระทั่งถึงระยะเมื่อไม่กี่สิบปีมานี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในทศวรรษที่ผ่านมา ซึ่งเรียกกันว่า "ทศวรรษแห่งการพัฒนา" นั้น ปรากฏว่าได้เกิดมีปัญหารุนแรงด้านสิ่งแวดล้อมขึ้นในบางส่วนของโลกและปัญหาดังกล่าวนี้อีกมีลักษณะคล้ายคลึงกันในทุกประเทศทั้งที่พัฒนาแล้วและกำลังพัฒนา เช่น ปัญหาทางด้านภาวะมลพิษที่เกี่ยวกับน้ำ ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติที่เสื่อมสลายและหมดสิ้นไปอย่างรวดเร็ว เช่น น้ำมัน แร่ธาตุ ป่าไม้ พืช สัตว์ ทั้งที่เป็นอาหารและที่ควรอนุรักษ์ไว้เพื่อการศึกษา ปัญหาเกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐานและชุมชนของมนุษย์ เช่น การสร้างบ้านเรือนข้างลำน้ำ, การสร้างโรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่ทางน้ำไหล เนื่องจากการสร้างเขื่อน เป็นการสร้างสิ่งก่อสร้างขวางลำน้ำ ทำให้พื้นที่ไหลมาสะสมในพื้นที่เหนือเขื่อน จนเป็นผลให้ที่ดินบริเวณเหนือเขื่อนถูกน้ำท่วมขังเป็นเวลานาน ซึ่งที่ดินเหล่านั้นส่วนมากเป็นป่าธรรมชาติและแหล่งต้นน้ำลำธาร ซึ่งถือได้ว่าเป็นที่ดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ ดังนั้นการที่น้ำท่วมขังในพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ จะทำให้สูญเสียทรัพยากรดินตามไปด้วย นอกจากนี้เมื่อพิจารณาถึงพื้นที่ท้ายเขื่อนพบว่าแร่ธาตุที่รักษาสมดุลของระบบนิเวศไม่สามารถมาสู่พื้นที่ท้ายน้ำได้ เนื่องจากถูกกักโดยเขื่อนส่งผลให้พื้นที่ท้ายเขื่อนขาดความอุดมสมบูรณ์ด้วยเช่นกัน การสูญเสียสัตว์ป่าในการสร้างเขื่อนในตอนเริ่มต้นเมื่อปริมาณน้ำ ในอ่างเก็บน้ำเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ พื้นที่สูง เช่น ภูเขาจะกลายเป็นเกาะแก่ง ซึ่งการดำรงชีวิตของสัตว์ป่ามักเคยชินกับพื้นที่เดิม และเมื่อปริมาณน้ำเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ หากหนีไม่ทันก็จะล้มตาย หากหนีทันก็จะถูกล้อมรอบในพื้นที่จำกัด และเมื่อพื้นที่ถูกตัดขาดออกจากกัน ทำให้ไม่สามารถผสมพันธุ์ข้ามฝูงได้ และการผสมพันธุ์ในฝูงเดียวกันทำให้รุ่นต่อไปมีลักษณะด้อยและอ่อนแอ และยังพบว่าการกักเก็บน้ำในเขื่อนต่างๆ ได้ลดอัตราการไหลของแม่น้ำลงจำนวนมาก จนทำให้แม่น้ำเหล่านั้นไม่สามารถเจือจางของเสียที่ถูกปล่อยลงแม่น้ำ และไม่เพียงพอต่อระดับธรรมชาติของสัตว์และพืชพันธุ์ต่างๆ เช่น การผันน้ำจากแม่น้ำลงสู่คลองด้านบนและด้านล่างโดยเขื่อน ทดน้ำได้จำกัดการไหลของน้ำในพื้นที่ท้ายน้ำ ทำให้อัตราเสี่ยงต่อสุขภาพของพื้นที่ท้ายน้ำได้เพิ่มขึ้นอย่างมาก เนื่องจากมีระดับของสารมลพิษและจุลินทรีย์ที่เป็นพาหะนำโรคสูงขึ้น โครงการอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่และระบบชลประทานได้ยกระดับน้ำใต้ดินในพื้นที่ควบคุมน้ำทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงระดับของแคลเซียมและแร่ธาตุอื่นๆ จากข้อมูลของสถาบันโภชนาการแห่งชาติ ณ ไฮเดอราบัดพบว่า การไหลของน้ำอย่างช้าจากอ่างเก็บน้ำและคลองชลประทานได้เพิ่มระดับของน้ำใต้ดิน อันเป็นผลให้เกิดการเพิ่มขึ้นของธาตุโมลิบดีนัมในพื้นที่ปลูกข้าว และการขยายตัวของพื้นที่ดินเค็ม นอกจากนี้ยังมีการเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศในแหล่งน้ำ เนื่องจากในระบบนิเวศเดิม พันธุ์ปลาที่อาศัยอยู่ในแหล่งน้ำจะเป็นปลาที่ดำรงชีพในแหล่งน้ำไหล แต่เมื่อสร้างเขื่อนเสร็จแล้วนั้นปลาที่ชอบระบบนิเวศอ่างเก็บน้ำซึ่งเป็นแหล่งน้ำนิ่งสามารถขยายพันธุ์ได้อย่างรวดเร็วปลาที่ชอบระบบนิเวศที่มีน้ำไหลก็จะลดปริมาณลง ทำให้ระบบนิเวศในแหล่งน้ำเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ซึ่งปลาบางชนิดอาจสูญพันธุ์ไปจากแหล่งน้ำนั้นเลยก็ได้ (WHO, 2000, p.

จากผลกระทบดังกล่าว ก่อให้เกิดการความเสียหายด้านระบบนิเวศสิ่งแวดล้อมบริเวณโครงการเขื่อน แควน้อยบำรุงแดน และบริเวณใกล้เคียงเป็นอย่างมาก ผลกระทบนี้เป็นผลกระทบโดยตรงต่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดีในการใช้ชีวิตประจำวัน จากปัญหาด้านน้ำ: ทำให้การเป็นอยู่ลำบากมากขึ้นในการนำน้ำมาอุปโภคบริโภค เพราะในน้ำมีสารมลพิษสะสมและจุลินทรีย์ที่เป็นพาหะนำโรคสูงจึงจำเป็นต้องซื้อน้ำมาอุปโภคบริโภคแทนน้ำที่ไหลมาจากเขื่อน การเปลี่ยนแปลงสภาพน้ำไหลเป็นน้ำนิ่งจะทำให้เกิดการเปลี่ยนชั้นคุณภาพน้ำได้ โดยอาจเกิดการแบ่งชั้นอุณหภูมิของน้ำชั้นบนและน้ำชั้นล่างบริเวณที่น้ำลึกเกิน 10 เมตร ค่าพีเอชในพื้นที่ชลประทานจะ

เพิ่มขึ้น ด้านการประมงและนิเวศวิทยาในน้ำ : ปลาที่ชอบน้ำนิ่งเพิ่มขึ้น ปลาที่ชอบน้ำไหลแรงหรือน้ำตกลดลง ทำให้ระบบนิเวศในแหล่งน้ำเกิดการไม่สมดุล ด้านการเกษตร: น้ำบริเวณใต้เขื่อนจะเกิดสภาพดินเค็มทำให้การเกษตรมีปัญหา ด้านสาธารณสุข : การกักเก็บน้ำทำให้เกิดความชุ่มชื้นของโรคติดต่อทางน้ำ (พยาธิใบไม้ตับ พยาธิใบไม้เลือด พยาธิปากขอ) ด้านความเป็นอยู่ของประชาชน : สภาพความเป็นอยู่และการใช้ชีวิตประจำวันลำบากมากยิ่งขึ้นกว่าเดิม และผลกระทบที่จะตามมาในอนาคตก็คือ ผลกระทบจากการเปิดโครงการเขื่อนเป็นสถานที่ท่องเที่ยว

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ในบทบัญญัติที่ 8 ได้กำหนดเรื่องแนวนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มาตรา 85 (5) ระบุว่ารัฐต้องส่งเสริมบำรุงรักษาและควบคุมคุณภาพสิ่งแวดล้อมตามหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน ตลอดจนควบคุมและกำจัดมลพิษที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมบัญญัติว่า ภายใต้บังคับมาตรา 1 รัฐจะต้องให้ความเป็นอิสระแก่ท้องถิ่นตามหลักแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น และในมาตรา 290 บัญญัติว่า “องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีอำนาจหน้าที่ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม” รวมทั้งการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ และคุณภาพชีวิตของประชาชนโดยประชาชนในท้องถิ่นและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีส่วนร่วมและจากบทบัญญัติที่เกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น ในหมวดที่ 14 เรื่องการปกครองส่วนท้องถิ่นตั้งแต่ มาตรา 281 ถึงมาตรา 290 รวม 10 มาตราโดยเฉพาะในมาตรา 281 จากบทบัญญัติเรื่องอำนาจหน้าที่ดังกล่าวข้างต้น เป็นการกำหนดบทบาทที่ชัดเจนเกี่ยวกับการดำเนินการด้านสิ่งแวดล้อมที่ทางท้องถิ่นต้องดำเนินการในการบริหารจัดการของท้องถิ่น ทุกๆ องค์กรที่มีอยู่ในประเทศไทย เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนโดยเฉพาะการบริหารจัดการน้ำขององค์การบริหารส่วนตำบล โครงการพัฒนาลุ่มน้ำแควน้อยอันเนื่องมาจากพระราชดำริเป็นอ่างเก็บน้ำอเนกประสงค์ขนาดใหญ่ สามารถเก็บกักน้ำที่ระดับเก็บกัก +130 เมตร.รทก. (ระดับทะเลปานกลาง) ได้ถึง 769 ล้านลูกบาศก์เมตร ประกอบด้วยเขื่อน 3 เขื่อนติดต่อกัน คือ เขื่อนปิดช่องเขาเต่า เขื่อนแควน้อย และเขื่อนสันตะเคียน อ่างเก็บน้ำและบริเวณห้วยงานครอบคลุมพื้นที่ 39,398 ไร่ ในเขตอำเภอวัดโบสถ์ และอำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก โครงการเขื่อนแควน้อยฯ จะส่งน้ำให้กับโครงการชลประทานริมแม่น้ำแควน้อยตอนล่างทั้งฝั่งซ้ายและฝั่งขวา โดยการปล่อยน้ำลงมาด้านท้ายของเขื่อน แล้วสร้างเขื่อนทดน้ำพญาแมน ในแม่น้ำแควน้อยที่บ้านพญาแมน ตำบลบางยาง อำเภอวัดโบสถ์ เพื่อผันน้ำจากท้ายเขื่อนแควน้อยผ่านประตูระบายน้ำเข้าสู่คลองชลประทานทั้งฝั่งขวาและฝั่งซ้าย น้ำที่เหลือจะไหลผ่านเขื่อนไปตามแม่น้ำแควน้อยลงแม่น้ำน่านและแม่น้ำเจ้าพระยาไปยังพื้นที่เพาะปลูกโครงการเจ้าพระยาตอนบน สำหรับใช้เพาะปลูกในฤดูแล้งเพิ่มขึ้นต่อไป น้ำที่ปล่อยมาท้ายน้ำยังสามารถช่วยเหลือโครงการชลประทานสูบน้ำด้วยไฟฟ้า บริเวณห้วยงานฝายและเขื่อนช่วยบรรเทาอุทกภัยในพื้นที่ชลประทานตอนล่างสองฝั่งแม่น้ำแควน้อย รวมทั้งประโยชน์ด้านการท่องเที่ยว ประมง และเพิ่มน้ำอุปโภคบริโภคให้แก่ประชาชนในพื้นที่ใกล้เคียงได้ด้วย อีกทั้งยังสามารถผลิตกระแสไฟฟ้าพลังน้ำที่เขื่อนแควน้อยได้เฉลี่ยปีละไม่น้อยกว่า 148.80 กิกะวัตต์/ชั่วโมง (กรมชลประทาน, 2552)

อย่างไรก็ตามเขื่อนก็มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมบริเวณโครงการเขื่อนแควน้อยบำรุงแดน และบริเวณใกล้เคียงเป็นอย่างมาก เป็นผลกระทบโดยตรงต่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดีในการใช้ชีวิตประจำวันจากปัญหาด้านน้ำ ด้านการประมงและนิเวศวิทยาในน้ำ ด้านการเกษตร ด้านสาธารณสุข และด้านการเปิดเขื่อนเป็นสถานที่ท่องเที่ยว

สำหรับในเขตพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลหินลาดพบว่าปัญหาดังกล่าวยังไม่มีแนวทางแก้ไข ปัญหาเรื่องน้ำอย่างจริงจังจากองค์กรภาครัฐ เนื่องมาจากการสร้างเขื่อนแควน้อยบำรุงแดนทำให้เกิดผลกระทบดังกล่าวโดยในปัจจุบันประชาชนที่อยู่ใต้เขื่อนแควน้อยบำรุงแดนได้รับผลกระทบจากน้ำทั้งทางตรงและทางอ้อม และจากปัญหาดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยเห็นความสำคัญที่จะต้องทำการศึกษาขององค์กรท้องถิ่นในพื้นที่

ที่ยังไม่มีการบริหารจัดการน้ำที่ดีและมีประสิทธิภาพจึงมีการศึกษาทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำขององค์การบริหารส่วนตำบลหินลาด ในเรื่องผลกระทบต่อการสร้างเขื่อนแควน้อยบำรุงแดน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาทัศนคติของประชาชนต่อการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมจากการสร้างเขื่อนแควน้อยบำรุงแดน ตำบลหินลาด อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติของประชาชนต่อการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมจากการสร้างเขื่อนแควน้อยบำรุงแดน ตำบลหินลาด อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหาผลกระทบของสิ่งแวดล้อมที่มาจากการสร้างเขื่อนแควน้อยบำรุงแดน ตำบลหินลาด อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก

สมมุติฐานการวิจัย

ประชาชนที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ พื้นที่อยู่อาศัย และระยะห่างจากเขื่อนแควน้อยบำรุงแดน ต่างกัน มีทัศนคติของประชาชนต่อการบริหารจัดการในเรื่องผลกระทบของสิ่งแวดล้อมจากการสร้างเขื่อนแควน้อยบำรุงแดน ขององค์การบริหารส่วนตำบลหินลาด อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก แตกต่างกัน

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ กำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาทัศนคติของประชาชนต่อการบริหารจัดการในเรื่องผลกระทบของสิ่งแวดล้อม จากการสร้างเขื่อนแควน้อยบำรุงแดน ขององค์การบริหารส่วนตำบลหินลาด อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก แยกเป็นการบริหารจัดการผลกระทบด้านน้ำ ด้านเกษตร ด้านสาธารณสุข และด้านความเป็นอยู่ของประชาชน
2. ขอบเขตด้านพื้นที่ เป็นพื้นที่ที่อยู่บริเวณ ใต้เขื่อนแควน้อยบำรุงแดน ได้แก่ ประชาชนตำบลหินลาด หมู่ที่ 1 – หมู่ที่ 9 ตำบลหินลาด อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก
3. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ใต้เขื่อน ตำบลหินลาด หมู่ที่ 1 – หมู่ที่ 9 ตำบลหินลาด อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 4,681 คน ส่วนกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา จำนวน 367 คน
4. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย ตัวแปรต้น ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ พื้นที่อยู่อาศัย และระยะห่างจากเขื่อนแควน้อยบำรุงแดน ส่วนตัวแปรตาม ได้แก่ ผลกระทบและการบริหารจัดการด้านน้ำ,ผลกระทบและการบริหารจัดการด้านการเกษตร, ผลกระทบและการบริหารจัดการด้านสาธารณสุข, ผลกระทบและการบริหารจัดการด้านความเป็นอยู่ของประชาชน

วิธีดำเนินการวิจัย

ในส่วนของวิธีการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อต้องการให้ได้รับข้อมูล ทั้งเชิงประจักษ์ โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชากรในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลทั้ง 9 หมู่บ้าน ในเขตตำบลหินลาด จำนวน 4,681 คน ส่วนกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายมาจากทุกหมู่บ้าน ตามสัดส่วนของประชากร โดยเปิดตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) ใช้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 367 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้ แบบสอบถาม ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยได้แบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ พื้นที่อยู่อาศัย และระยะห่างจากเขื่อนแควน้อยบำรุงแดน

ตอนที่ 2 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับทัศนคติของประชาชนต่อการบริหารจัดการในเรื่องผลกระทบของสิ่งแวดล้อม จากการสร้างเขื่อนแควน้อยบำรุงแดน ขององค์การบริหารส่วนตำบลหินลาด อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก

ตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิดแสดงความคิดเห็นต่อแนวทางแก้ไขปัญหาลผลกระทบของสิ่งแวดล้อมที่มาจากการสร้างเขื่อนแควน้อยบำรุงแดน ตำบลหินลาด อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามตามกระบวนการต่างๆ ดังนี้ ขอหนังสือรับรองและแนะนำตัวผู้วิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ถึงองค์การบริหารส่วนตำบลหินลาด อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จัดเตรียมแบบสอบถามให้เพียงพอกับจำนวนกลุ่มตัวอย่าง ส่งแบบสอบถามและจัดเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเองทั้งหมด จำนวน 367 ชุด นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของการตอบคำถาม หลังจากนั้นนำแบบสอบถามที่ตรวจสอบแล้วไปวิเคราะห์ข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยนำแบบสอบถามที่ทำการตอบแล้วมาวิเคราะห์ประมวลผล โดยดำเนินการ ดังนี้ คือ

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้สถิติเชิงพรรณนา และสถิติเชิงอนุมาน รวมถึงใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ สำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ดังนี้

- ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์ด้วยการหาค่าร้อยละ
- ส่วนทัศนคติของประชาชนต่อการบริหารจัดการในเรื่องผลกระทบของสิ่งแวดล้อม จากการสร้างเขื่อนแควน้อยบำรุงแดน ขององค์การบริหารส่วนตำบลหินลาด อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก วิเคราะห์ด้วยการหาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน รวมถึงใช้เกณฑ์ในการแปลผลเป็นแบบมาตรฐานประมาณค่าของเบสท์

2. การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อทัศนคติของประชาชนต่อการบริหารจัดการในเรื่องผลกระทบของสิ่งแวดล้อม จากการสร้างเขื่อนแควน้อยบำรุงแดน ขององค์การบริหารส่วนตำบลหินลาด อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก ทั้งหมด 5 ด้าน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยการหาค่าสถิติทดสอบ t - test และค่าสถิติทดสอบ One-way ANOVA

สรุปผลการวิจัย

1. ทศนคติของประชาชนต่อการบริหารจัดการในเรื่องผลกระทบของสิ่งแวดล้อม จากการสร้างเขื่อนแควน้อยบำรุงแดนขององค์การบริหารส่วนตำบลหินลาด อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก ทั้งหมด 8 ด้าน พบว่า

ประชาชนได้แสดงทัศนคติต่อการบริหารจัดการในเรื่องผลกระทบของสิ่งแวดล้อม จากการสร้างเขื่อนแควน้อยบำรุงแดนขององค์การบริหารส่วนตำบลหินลาด ทั้งหมด 8 ด้าน โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การบริหารจัดการผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมด้านน้ำ รองลงมาตามลำดับ คือ การบริหารจัดการผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมด้านสาธารณสุข การบริหารจัดการผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมด้านการเกษตร การบริหารจัดการผลกระทบด้านความเป็นอยู่ของประชาชน ผลกระทบด้านสาธารณสุข ผลกระทบด้านน้ำ ผลกระทบด้านความเป็นอยู่ของประชาชน และผลกระทบด้านการเกษตร

2. วิเคราะห์เปรียบเทียบทัศนคติของประชาชนต่อการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมจากการสร้างเขื่อนแควน้อยบำรุงแดน ตำบลหินลาด อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก ทั้งหมด 8 ด้าน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า

2.1 เพศหญิงและเพศชายมีทัศนคติของประชาชนต่อการบริหารจัดการในเรื่องผลกระทบของสิ่งแวดล้อม จากการสร้างเขื่อนแควน้อยบำรุงแดน ขององค์การบริหารส่วนตำบลหินลาด อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก ไม่แตกต่างกัน

2.2 ประชาชนที่มีอายุที่แตกต่างกันมีทัศนคติของประชาชนต่อการบริหารจัดการในเรื่องผลกระทบของสิ่งแวดล้อม จากการสร้างเขื่อนแควน้อยบำรุงแดน ขององค์การบริหารส่วนตำบลหินลาด อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก ไม่แตกต่างกัน

2.3 ประชาชนที่มีระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีทัศนคติของประชาชนต่อการบริหารจัดการในเรื่องผลกระทบของสิ่งแวดล้อม จากการสร้างเขื่อนแควน้อยบำรุงแดน ขององค์การบริหารส่วนตำบลหินลาด อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก ไม่แตกต่างกัน

2.4 ประชาชนที่มีพื้นที่อยู่อาศัยต่างกันต่อทัศนคติต่อการบริหารจัดการในเรื่องผลกระทบของสิ่งแวดล้อม จากการสร้างเขื่อนแควน้อยบำรุงแดน ขององค์การบริหารส่วนตำบลหินลาด อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก มีความแตกต่างกัน ดังนี้ คือ

2.5 ประชาชนที่มีที่อยู่อาศัย มีระยะห่างจากเขื่อนแควน้อยบำรุงแดน (โดยประมาณ) ต่างกันต่อทัศนคติต่อการบริหารจัดการในเรื่องผลกระทบของสิ่งแวดล้อม จากการสร้างเขื่อนแควน้อยบำรุงแดน ขององค์การบริหารส่วนตำบลหินลาด อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก มีความแตกต่างกันดังนี้ คือ ระยะห่าง 11-20 กม. กับ 21-30 กม. กับ 31-40 กม. และกับ 41-50 กม., ระยะห่าง 41-50 กม. กับ 11-20 กม. และกับ 31-40 กม. โดยมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนกลุ่มอื่นๆ ไม่มีความแตกต่าง

2.6 ประชาชนที่มีอาชีพที่แตกต่างกันมีทัศนคติต่อการบริหารจัดการในเรื่องผลกระทบของสิ่งแวดล้อม จากการสร้างเขื่อนแควน้อยบำรุงแดน ขององค์การบริหารส่วนตำบลหินลาด อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก ไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

1. ทศนคติของประชาชนต่อการบริหารจัดการในเรื่องผลกระทบของสิ่งแวดล้อมจากการสร้างเขื่อนแควน้อยบำรุงแดนขององค์การบริหารส่วนตำบลหินลาด อำเภอบึงสามพัน จังหวัดพิษณุโลก ทั้งหมด 8 ด้าน พบว่า ประชาชนได้แสดงทัศนคติต่อการบริหารจัดการในเรื่องผลกระทบของสิ่งแวดล้อมจากการสร้างเขื่อนแควน้อยบำรุงแดนขององค์การบริหารส่วนตำบลหินลาด ทั้งหมด 8 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือการบริหารจัดการผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมด้านน้ำ รองลงมาตามลำดับ คือ การบริหารจัดการผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมด้านสาธารณสุข การบริหารจัดการผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมด้านการเกษตร การบริหารจัดการผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชน ผลกระทบด้านสาธารณสุข ผลกระทบด้านน้ำ ผลกระทบด้านความเป็นอยู่ของประชาชน ผลกระทบด้านการเกษตร และในส่วนของการวิจัยในแต่ละด้าน พบว่า

การบริหารจัดการผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมด้านน้ำ

ประชาชนได้แสดงทัศนคติต่อการบริหารจัดการในเรื่องผลกระทบของสิ่งแวดล้อมจากการสร้างเขื่อนแควน้อยบำรุงแดน ขององค์การบริหารส่วนตำบลหินลาด ด้านการบริหารจัดการผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมด้านน้ำ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ อบต. มีการสำรวจตรวจสอบและศึกษาสภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชนเป็นอย่างดี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมีผู้นำท้องถิ่น มีองค์กรที่ดูแลเอาใจใส่ปัญหาสิ่งแวดล้อมซึ่งผลของการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดำริห์ ฉัตรปทุมทิพย์ (2551) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยถึงเรื่อง “ผลกระทบจากการสร้างเขื่อนในแม่น้ำชีต่อวิถีชีวิตชุมชนจากโครงการโขง-ชี-มูล ศึกษากรณี : ชุมชนบ้านดอนแก้ว หมู่ที่ 6 ตำบลบึงงาม อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดร้อยเอ็ด” ที่พบว่ารัฐบาลต้องการที่จะบริหารจัดการแม่น้ำชีทั้งหมดและให้เป็นระบบแบบเดียวกันตลอดทั้งลุ่มน้ำ ซึ่งรัฐได้วางแผนในการดำเนินนโยบายโดยการใช้เรื่องปัญหาของความแห้งแล้งและการขาดแคลนน้ำในลุ่มน้ำชีมาใช้เพื่อแก้ปัญหาของประชาชน เพื่อต้องการให้โครงการดำเนินต่อไปได้

การบริหารจัดการผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมด้านสาธารณสุข

ประชาชนได้แสดงทัศนคติต่อการบริหารจัดการในเรื่องผลกระทบของสิ่งแวดล้อมจากการสร้างเขื่อนแควน้อยบำรุงแดนขององค์การบริหารส่วนตำบลหินลาด การบริหารจัดการผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมด้านสาธารณสุขโดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ อบต.มีมาตรการและแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการรักษาความสะอาดและสุขภาพของประชาชน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ อบต.มีนโยบายรักษาความสะอาดและสุขภาพของประชาชนร่วมกับโรงพยาบาลสาธารณสุขตำบลหินลาด ซึ่งผลของการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดำริห์ ฉัตรปทุมทิพย์ (2551) ก็ได้ทำการศึกษาวิจัยถึงเรื่อง “ผลกระทบจากการสร้างเขื่อนในแม่น้ำชีต่อวิถีชีวิตชุมชนจากโครงการโขง-ชี-มูล ศึกษากรณี : ชุมชนบ้านดอนแก้ว หมู่ที่ 6 ตำบลบึงงาม กิ่งอำเภอยางชุมน้อย จังหวัดร้อยเอ็ด” ที่พบว่ารัฐบาลต้องการที่จะบริหารจัดการแม่น้ำชีทั้งหมดและให้เป็นระบบแบบเดียวกันตลอดทั้งลุ่มน้ำ ซึ่งรัฐได้วางแผนในการดำเนินนโยบายโดยการใช้เรื่องปัญหาของความแห้งแล้งและการขาดแคลนน้ำในลุ่มน้ำชีมาใช้เพื่อแก้ปัญหาของประชาชน เพื่อต้องการให้โครงการดำเนินต่อไปได้ และรัฐบาลยังมีแนวทางในการรักษาความสะอาดและผลกระทบต่อสุขภาพตามมาด้วย

การบริหารจัดการผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมด้านการเกษตร

ประชาชนได้แสดงทัศนคติต่อการบริหารจัดการในเรื่องผลกระทบของสิ่งแวดล้อมจากการสร้างเขื่อนแควน้อยบำรุงแดนขององค์การบริหารส่วนตำบลหินลาด การบริหารจัดการผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมด้านการเกษตร โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด

คือ อบต.ควรมีการให้ความช่วยเหลือด้านเกษตรกรรมแก่ประชาชนในการทำการเกษตร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชาชนส่วนใหญ่ที่ได้รับความเดือดร้อนจากการเกษตรจะได้รับความช่วยเหลือจากสำนักงานเกษตรอำเภอแล้วทาง อบต. ก็เลยไม่ได้ให้ความสำคัญในเรื่องนี้นัก ซึ่งผลของการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิสา สถาพรบำรุงเผ่า (2550) ที่ วิจัยเรื่อง “การศึกษาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมและการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมของผู้บริหารและพนักงานเทศบาลตำบลในจังหวัดนครราชสีมา” ที่พบว่า 1. ผู้บริหารและพนักงานเทศบาลตำบล ในจังหวัดนครราชสีมา มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าผู้บริหารและพนักงานเทศบาลตำบล มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมลพิษทางน้ำสูงที่สุด 2. ผู้บริหารและพนักงานเทศบาลตำบล ในจังหวัดนครราชสีมา มีการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้บริหารและพนักงานเทศบาลตำบลมีการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมในระดับปานกลางเท่านั้น

การบริหารจัดการผลกระทบด้านความเป็นอยู่ของประชาชน

ประชาชนได้แสดงทัศนคติต่อการบริหารจัดการในเรื่องผลกระทบของสิ่งแวดล้อมจากการสร้างเขื่อนแควน้อยบำรุงแดนขององค์การบริหารส่วนตำบลหินลาด การบริหารจัดการผลกระทบด้านความเป็นอยู่ของประชาชนโดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลางและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ต้องการความช่วยเหลือจาก อบต.ด้านความเป็นอยู่มากน้อยแค่ไหน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ อบต.ยังไม่มีบทบาทสำคัญในการเข้าไปให้การช่วยเหลือประชาชนด้านความเป็นอยู่เท่ากับผู้นำท้องถิ่น ซึ่งผลของการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ อธิรุทธ พงศธรพุกซ์ (2550) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ผลกระทบจากการสร้างเขื่อนภูมิพลต่อวิถีชีวิตชุมชน : ศึกษาเฉพาะกรณี ชุมชนบ้านนา อำเภอสามเงา จังหวัดตาก” ที่พบว่า พบว่าผลกระทบต่อวิถีชีวิต ของชาวบ้านในชุมชนบ้านนา อำเภอสามเงา จังหวัดตาก อันเนื่องมาจากนโยบายการสร้างเขื่อนภูมิพล ค่อนข้างมีสูงมาก ทำให้ชาวบ้านมีวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมโดยเฉพาะผลกระทบที่ทำให้ชาวบ้านเดือดร้อนมากที่สุด ได้แก่ ชาวบ้านได้ค่าชดเชยที่ทางราชการให้ไม่คุ้มค่างับค่ารื้อถอนบ้าน และค่าขนย้าย ชาวบ้านไม่มีงานทำ รวมทั้งไม่มีพื้นที่สำหรับประกอบอาชีพ และก่อนการมีนโยบายการสร้างเขื่อนภูมิพล ชาวบ้านได้ตั้งภูมิลำเนาในพื้นที่ลุ่มทำให้ประกอบอาชีพทำนา ทำไร่ และใช้ทรัพยากรทางน้ำ คือลำน้ำปิงเป็นฐานสำคัญในการประกอบอาชีพ ซึ่งผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนทางวิถีชีวิตของชุมชนบ้านนา อำเภอสามเงา จังหวัดตาก ทำให้เกิดปัญหาตามมา

ผลกระทบด้านสาธารณสุข

ประชาชนได้แสดงทัศนคติต่อผลกระทบของสิ่งแวดล้อมจากการสร้างเขื่อนแควน้อยบำรุงแดนขององค์การบริหารส่วนตำบลหินลาด ผลกระทบด้านสาธารณสุขโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ในอนาคตควรมีการแก้ไขระบบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพให้ดีขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชาชนมีสุขภาพความเป็นอยู่ที่ได้รับผลกระทบจากสิ่งแวดล้อมแย่งทุกวัน จึงอยากให้อนาคต ควรมีการแก้ไขปัญหาดังนี้ขึ้น ซึ่งผลของการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดำริห์ ฉัตรปทุมทิพย์ (2551) ก็ได้ทำการศึกษาวิจัยถึงเรื่อง “ผลกระทบจากการสร้างเขื่อนในแม่น้ำชีต่อวิถีชีวิตชุมชนจากโครงการโขง-ชี-มูล ศึกษากรณี: ชุมชนบ้านดอนแก้ว หมู่ที่ 6 ตำบลบึงงาม อำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด” ที่พบว่า เนื่องจากทางรัฐต้องการที่จะบริหารจัดการแม่น้ำชีทั้งหมดและให้เป็นระบบแบบเดียวกันตลอดทั้งลุ่มน้ำ ซึ่งรัฐได้วางแผนในการดำเนินนโยบายโดยการใช้เรื่องปัญหาของความแห้งแล้ง และการขาดแคลนน้ำในลุ่มน้ำชีมาใช้เป็นข้ออ้างและยังเป็นการสร้างความชอบธรรมให้รัฐในการดำเนินนโยบายดังกล่าวเพื่อต้องการให้โครงการดำเนินต่อไปได้ สิ่งที่เห็นได้ชัดจากข้ออ้างนั้นก็คือ กระบวนการในการให้ข้อมูล

แก่ชาวบ้านว่า “โครงการนั้นจะมีการสร้างฝายยางในแม่น้ำชี” จากการที่ต้องกล่าวซ้ำเนื่องมาจากว่าเป็นข้อมูลที่ชาวบ้านได้รับจากทางรัฐ และชาวบ้านก็ไม่เกิดข้อสงสัยแต่ประการใดเนื่องจากจะเกิดผลดีต่อชาวบ้าน

ผลกระทบด้านน้ำ

ประชาชนได้แสดงทัศนคติต่อผลกระทบของสิ่งแวดล้อมจากการสร้างเขื่อนแควน้อยบำรุงแดนขององค์การบริหารส่วนตำบลหินลาด ผลกระทบด้านน้ำโดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลางและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ น้ำที่ใช้ในชีวิตประจำวันเป็นน้ำที่ไหลมาจากแม่น้ำโดยตรง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบ้านเรือนของประชาชนส่วนใหญ่ตั้งอยู่ริมแม่น้ำทั้งสองฝั่ง ทำให้ต้องใช้น้ำจากแม่น้ำโดยตรงโดยไม่ผ่านกรรมวิธีการกรองก่อนหรืออาจเป็นเพราะ อบต.ยังไม่มียงบประมาณมากพอที่จะช่วยเหลือน้ำดื่มหน้า ซึ่งผลของการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกตุนี แปรคัน (2553) ที่ได้วิจัยเรื่อง “บทบาทองค์การบริหารส่วนตำบลในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม: ศึกษากรณี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี” ที่พบว่า บทบาทองค์การบริหารส่วนตำบลในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม กรณีศึกษา อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรีมีปัญหอุปสรรคในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมโดยภาพรวม คือ ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบลพบว่า การปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นไปได้ไม่เต็มที่เพราะขาดความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม ขีดความสามารถทางการบริหารงาน รวมถึงทักษะด้านเทคนิควิชาการต่างๆ ทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งมีรายได้น้อยอยู่แล้วขาดความรู้ทางเทคนิคไม่สามารถดำเนินดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมตามอำนาจหน้าที่ได้ส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นและความศรัทธาของประชาชนต่อองค์การบริหารส่วนตำบล

ผลกระทบด้านความเป็นอยู่ของประชาชน

ประชาชนได้แสดงทัศนคติต่อผลกระทบของสิ่งแวดล้อมจากการสร้างเขื่อนแควน้อยบำรุงแดนขององค์การบริหารส่วนตำบลหินลาด ผลกระทบด้านความเป็นอยู่ของประชาชนโดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ น้ำในแม่น้ำที่เปลี่ยนสภาพเป็นน้ำนิ่งจะทำให้เกิดแหล่งเชื้อโรค ซึ่งไม่สามารถนำน้ำมาบริโภคได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเชื้อโรคที่สะสมในน้ำนิ่งไม่สามารถไหลผ่านไปไหนได้ก็จะเกิดการสะสมเชื้อโรคนั้นไว้ในน้ำนิ่ง ถ้ามีการนำน้ำมาใช้อุปโภคบริโภคโดยไม่ผ่านกรรมวิธีการกรองก็จะทำให้เกิดปัญหาต่อสุขภาพ ต่อความเป็นอยู่มากขึ้น ซึ่งผลของการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธีรยุทธ พงศธรพฤกษ์ (2550) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ผลกระทบจากการสร้างเขื่อนภูมิพลต่อวิถีชีวิตชุมชน : ศึกษาเฉพาะกรณี ชุมชนบ้านนา อำเภอสามเงาจังหวัดตาก” ที่พบว่า ผลกระทบต่อวิถีชีวิต ของชาวบ้านในชุมชนบ้านนา อำเภอสามเงา จังหวัดตาก อันเนื่องมาจากนโยบายการสร้างเขื่อนภูมิพล ค่อนข้างมีสูงมาก ทำให้ชาวบ้านมีวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมโดยเฉพาะผลกระทบที่ทำให้ชาวบ้านเดือดร้อนมากที่สุด ได้แก่ ชาวบ้านได้ค่าชดเชยที่ทางราชการให้ไม่คุ้มค่างับค่ารื้อถอนบ้าน และค่าขนย้าย ชาวบ้านไม่มีงานทำ รวมทั้งไม่มีพื้นที่สำหรับประกอบอาชีพ และก่อนการมีนโยบายการสร้างเขื่อนภูมิพล ชาวบ้านได้ตั้งภูมิลำเนาในพื้นที่ลุ่มทำให้ประกอบอาชีพทำนา ทำไร่ และใช้ทรัพยากรทางน้ำ คือ ลำน้ำปิง เป็นฐานสำคัญในการประกอบอาชีพ ซึ่งผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนทางวิถีชีวิต ของชุมชนบ้านนา อำเภอสามเงา จังหวัดตาก ทำให้เกิดปัญหาตามมา

ผลกระทบด้านการเกษตร

ประชาชนได้แสดงทัศนคติต่อผลกระทบของสิ่งแวดล้อมจากการสร้างเขื่อนแควน้อยบำรุงแดนขององค์การบริหารส่วนตำบลหินลาด ผลกระทบด้านการเกษตร โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลางและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การระบายน้ำของเขื่อนที่น้อยเกินไปทำให้เกิดภัยแล้งส่งผลให้ผลผลิตทางการเกษตรเสียหาย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการปล่อยน้ำเป็นเวลาและมีขีดจำกัดทำให้

ความต้องการใช้น้ำมีมาก ผลผลิตทางการเกษตรต้องการน้ำมาหล่อเลี้ยงผลผลิตและลำต้น การระบายน้ำในปริมาณน้อยของเขื่อนจึงมีผลทำให้ผลผลิตเสียหายหนักขึ้น ซึ่งผลของการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ จริญญาฤทธิ์ กัมมัทธา (2551) ที่ได้วิจัยเรื่อง “ปัญหากระทบด้านสิ่งแวดล้อมและแนวทางในการแก้ปัญหาในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลสินเจริญ อำเภอสว่าง จังหวัดสุราษฎร์ธานี” ที่พบว่าปัญหาด้านมลพิษทางอากาศ ทางน้ำ พื้นที่ตำบลสินเจริญ มีปัญหามลพิษทางน้ำ และปริมาณน้ำที่ไม่เพียงพอ ซึ่งมีผลกระทบต่อการเกษตรของประชาชน แหล่งกำเนิดมลพิษทางอากาศเกิดจากโรงงานอุตสาหกรรม รองลงมาคือการคมนาคม มีผลกระทบโดยตรงต่อประชาชนทั้งแบบสอบถามแบบสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มมีความคิดเห็นคล้ายกัน ซึ่งสอดคล้องกับกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (ม.ป.ป.)

2. เปรียบเทียบทัศนคติของประชาชนต่อการบริหารจัดการในเรื่องผลกระทบของสิ่งแวดล้อมจากการสร้างเขื่อนแควน้อยบำรุงแดนขององค์การบริหารส่วนตำบลหินลาด อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า

2.1 เพศ, อายุ, ระดับการศึกษาและอาชีพ ไม่มีผลต่อทัศนคติของประชาชนต่อการบริหารจัดการในเรื่องผลกระทบของสิ่งแวดล้อม จากการสร้างเขื่อนแควน้อยบำรุงแดน ขององค์การบริหารส่วนตำบลหินลาด อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะทัศนคติของเพศหญิงและเพศชาย, อายุ, ระดับการศึกษาและอาชีพ ไม่มีผลต่อการบริหารจัดการในเรื่องผลกระทบของสิ่งแวดล้อมจากการสร้างเขื่อนแควน้อยบำรุงแดนขององค์การบริหารส่วนตำบลหินลาด อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งผลของการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดำริห์ ฉัตรปทุมทิพย์ (2551) ได้วิจัยเรื่อง “ผลกระทบจากการสร้างเขื่อนในแม่น้ำชีต่อวิถีชีวิตชุมชนจากโครงการโขง-ชี-มูล ศึกษากรณี: ชุมชนบ้านดอนแก้ว หมู่ที่ 6 ตำบลบึงงาม กิ่งอำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ” ผลการวิจัยที่พบว่าปัจจัยด้านบุคคลไม่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการผลกระทบจากการสร้างเขื่อนในแม่น้ำชี และไม่มีผลต่อการบริหารจัดการแม่น้ำชีทั้งหมดและให้เป็นระบบแบบเดียวกันตลอดทั้งลุ่มน้ำ ซึ่งรัฐได้วางแผนในการดำเนินนโยบายโดยใช้เรื่องปัญหาของความแห้งแล้ง และการขาดแคลนน้ำในลุ่มน้ำชีมาใช้เพื่อแก้ปัญหาของประชาชน เพื่อต้องการให้โครงการดำเนินต่อไปได้

2.2 พื้นที่อยู่อาศัยและระยะห่างจากเขื่อนแควน้อยบำรุงแดน (โดยประมาณ) มีผลต่อทัศนคติของประชาชนต่อการบริหารจัดการในเรื่องผลกระทบของสิ่งแวดล้อม จากการสร้างเขื่อนแควน้อยบำรุงแดนขององค์การบริหารส่วนตำบลหินลาด อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะพื้นที่อยู่อาศัยของประชาชนและระยะห่างจากเขื่อนนั้น ได้ส่งผลให้มีทัศนคติของการบริหารจัดการในเรื่องผลกระทบของสิ่งแวดล้อม จากการสร้างเขื่อนแควน้อยบำรุงแดนขององค์การบริหารส่วนตำบลหินลาด อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลกที่แตกต่างกัน ซึ่งผลของการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ อธิรุทธ พงศธรพฤกษ์ (2550) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ผลกระทบจากการสร้างเขื่อนภูมิพลต่อวิถีชีวิตชุมชน: ศึกษาเฉพาะกรณี ชุมชนบ้านนา อำเภอสามเงา จังหวัดตาก” พบว่าผลกระทบต่อวิถีชีวิต ของชาวบ้านในชุมชนบ้านนา อำเภอสามเงา จังหวัดตาก อันเนื่องมาจากการสร้างเขื่อนภูมิพลนั้นมาจากพื้นที่อยู่อาศัยและระยะห่างจากเขื่อนค่อนข้างมีสูงมาก ทำให้ชาวบ้านมีวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมโดยเฉพาะผลกระทบที่ทำให้ชาวบ้านเดือดร้อนมากที่สุด ได้แก่ ชาวบ้านได้ค่าชดเชยที่ทางราชการให้ไม่คุ้มค่างบค่าซื้อที่ดินและค่าขนย้าย ชาวบ้านไม่มีงานทำ รวมทั้งไม่มีพื้นที่สำหรับประกอบอาชีพ และก่อนการมีนโยบายการสร้างเขื่อนภูมิพล ชาวบ้านได้ตั้งภูมิลำเนาในพื้นที่ลุ่มน้ำทำให้ประกอบอาชีพทำนา ทำไร่ และใช้ทรัพยากรทางน้ำ คือลำน้ำปิงเป็นฐานสำคัญในการประกอบอาชีพ ซึ่งผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนทางวิถีชีวิต ของชุมชนบ้านนา อำเภอสามเงา จังหวัดตาก ทำให้เกิดปัญหาตามมา

3. แนวทางแก้ไขปัญหามลกระทบของสิ่งแวดล้อมที่มาจากสร้างเขื่อนแควน้อยบำรุงแดน เพื่อให้องค์การบริหารส่วนตำบลหินลาด อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก มีการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดีขึ้น

จากการวิจัย พบว่า ประชาชนในพื้นที่ได้แสดงความคิดเห็นต่อแนวทางในการแก้ไขปัญหามลกระทบของสิ่งแวดล้อมที่มาจากสร้างเขื่อนแควน้อยบำรุงแดน เพื่อให้องค์การบริหารส่วนตำบลหินลาด อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลกมีการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดีขึ้นโดยสิ่งสำคัญที่สุดที่องค์การบริหารส่วนตำบลหินลาดจะต้องตระหนักและใส่ใจอย่างเร่งด่วนนั่นก็คือ การบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมที่จะต้องคำนึงถึงความสำคัญในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นในด้านการมุ่งใช้ทรัพยากรให้ยั่งยืนยาวนานใช้ทรัพยากร โดยเพิ่มจำนวนและรักษาจำนวนที่มีอยู่รู้จักการหมุนเวียนทรัพยากรนำกลับมาใช้ใหม่ ควบคุมของเสียและมลพิษที่เกิดขึ้น รวมถึงการรักษา สงวน ปรับปรุง ซ่อมแซม พัฒนาการใช้ทรัพยากร นอกจากนี้จะต้องมีการควบคุมระบบนิเวศให้อยู่ในความสมดุลกับระบบของธรรมชาติ เพื่อให้มุ่งไปสู่การส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนทุกคนในพื้นที่ให้มีทั้งน้ำที่สะอาดใช้สอย ไร่ นาที่ปราศจากสารเคมี หรือระบบสาธารณสุขที่มีคุณภาพ และรวมไปถึงความเป็นอยู่ของประชาชนทุกคน ที่จะต้องอยู่ดี กินดี และมีความสุขเป็นสำคัญ เพื่อให้สอดคล้องกับ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ในแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในระดับนโยบาย ที่จะต้องมีบทบาทสำคัญ และมีการกำหนดนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ใน 20 ปีข้างหน้าคือ พ.ศ. 2540- พ.ศ.2559 โดยมีการจัดทำแผนแม่บทด้านการจัดการลุ่มน้ำภาคกลาง แนวทางการบริหารจัดการของเสียของประเทศไทยการจัดทำแผนแม่บทบริหารจัดการมลพิษทางน้ำการดำตัวยุทธศาสตร์ชาติด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศการพัฒนาตัวชี้วัดการพัฒนายั่งยืนของประเทศไทย เพื่อใช้ประเมินสถานภาพสิ่งแวดล้อมเปรียบเทียบกับผลการพัฒนาเชิงเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนสอดคล้องกับโครงการพัฒนาลุ่มน้ำแควน้อยอันเนื่องมาจากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ได้พระราชทานพระราชดำริโดยสรุปคือให้กรมชลประทานพิจารณาวางโครงการและก่อสร้างเขื่อนเก็บกักน้ำแควน้อยในเขตอำเภอวัดโบสถ์จังหวัดพิษณุโลกโดยเร่งด่วนเพื่อการบรรเทาอุทกภัยในเขตลุ่มน้ำแควน้อยตอนล่างและจัดหาน้ำสนับสนุนและเมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน 2545 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนิน ณ พื้นที่ป่าชายเลนแปลงปลูกป่า ณ อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ได้พระราชทานพระราชดำริให้พิจารณาเร่งรัดดำเนินการก่อสร้างโครงการเขื่อนแควน้อยอำเภอวัดโบสถ์จังหวัดพิษณุโลก หลังจากนั้นคณะรัฐมนตรีจึงได้สนองพระราชดำริโดยเริ่มดำเนินการก่อสร้างโครงการเขื่อนแควน้อยขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2546 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงได้พระราชทานแนวพระราชดำริเมื่อปี 2525 และ 2545 ซึ่งสามารถสรุปแนวพระราชดำริที่ทรงพระราชทานแก่อนุวยงานที่เกี่ยวข้องให้พิจารณาถึงความเหมาะสมของโครงการฯ เพื่อช่วยบรรเทาปัญหาความทุกข์ยากเดือดร้อนของราษฎรในพื้นที่ลุ่มน้ำแควน้อยตอนล่าง เช่น อำเภอวัดโบสถ์จังหวัดพิษณุโลก ไปจนถึงพื้นที่บางส่วนของจังหวัดพิจิตรที่ประสบปัญหาความแห้งแล้งจากการขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง จนไม่สามารถประกอบอาชีพเกษตรกรรมให้ได้ผลผลิตเพียงพอกับการดำรงชีวิต เพื่อส่งผลให้ประชาชนทุกคนอยู่ดี มีสุขอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1. องค์การบริหารส่วนตำบลควรมีส่งเสริม และสนับสนุนให้ประชาชนทุกคนได้ตระหนักและเข้ามามีส่วนร่วมในการหาแนวทางแก้ไขปัญหามลกระทบของสิ่งแวดล้อมที่มาจากสร้างเขื่อนแควน้อยบำรุงแดน

ตำบลหินลาด อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลกอย่างต่อเนื่อง เพื่อหาแนวทางแก้ไข ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง และพัฒนาสิ่งแวดล้อมให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

2. ควรมีการนำผลการวิจัยเสนอต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้หน่วยงานดังกล่าวเห็นถึงความสำคัญในการส่งเสริม และสนับสนุนให้ประชาชนทุกคนได้ตระหนักและเข้ามามีส่วนร่วมในการหาแนวทางแก้ไขปัญหาผลกระทบของสิ่งแวดล้อมที่มาจากสร้างเขื่อนแควน้อยบำรุงแดน ตำบลหินลาด อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลกเพื่อมุ่งไปสู่การทำงานร่วมกันของทุกภาคส่วนให้เกิดผลต่อการแก้ไขในเชิงปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการวิจัยอย่างต่อเนื่องถึงทัศนคติของประชาชนต่อการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมจากการสร้างเขื่อนแควน้อยบำรุงแดน ตำบลหินลาด อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก เพื่อที่จะนำไปสู่การมีส่วนร่วมของประชาชนทุกคนในการแก้ไขผลกระทบที่เกิดขึ้นได้อย่างแท้จริง

2. ควรมีการศึกษาถึงทัศนคติของประชาชนต่อการบริหารจัดการในเรื่องผลกระทบของสิ่งแวดล้อมจากการสร้างเขื่อนแควน้อยบำรุงแดนขององค์การบริหารส่วนตำบลหินลาด อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง เพื่อทำให้ทราบถึงรายละเอียดเชิงลึกเกี่ยวกับปัจจัยต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์ต่อทัศนคติของประชาชนในการบริหารจัดการผลกระทบของสิ่งแวดล้อมจากการสร้างเขื่อนแควน้อยบำรุงแดน อันสะท้อนให้เห็นความสำคัญของการมีสิ่งแวดล้อมที่ดีที่จะส่งผลต่อวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ของผู้คน ที่สำคัญคือนำไปสู่การแก้ไขปัญหาได้อย่างแท้จริงและยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

เกศินี แปรคันธ (2553). บทบาทองค์การบริหารส่วนตำบลในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม

กรณีศึกษา: อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

จรรยาฤทธิ กมันทา. (2551). ปัญหาผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและแนวทางในการแก้ไข

ปัญหาในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลสินเจริญ อำเภอพระแสง จังหวัดสุราษฎร์ธานี. รายงานการศึกษาอิสระ ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ดารี ฉัตรปทุมทิพย์. (2551). ผลกระทบจากการสร้างเขื่อนในแม่น้ำชีต่อวิถีชีวิตชุมชน จากโครงการโขง-ชี-มูล ศึกษากรณี : ชุมชนบ้านดอนแก้ว หมู่ที่ 6 ตำบลบึงงาม กิ่งอำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด. ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ธีรยุทธ พงศธรพฤกษ์. (2550). ผลกระทบจากการสร้างเขื่อนภูมิพลต่อวิถีชีวิตชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนบ้านนา อำเภอสามเงา จังหวัดตาก. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

พิชชา สถาพรบำรุงเผ่า. (2550). การศึกษาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อม และการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมของผู้บริหารและพนักงานเทศบาลตำบลในจังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา